

Z a t w e e f c h u U w i s e s .

Nr. 39. Zettortdeenâ 30tâ September 1837.

Kâ grahamatu drikkeschana irr isdohmata.

Newa wiss jadohma, mihti lassitaji, kad arween grahamatas tahdas lehtas bijuschas, kâ nu irr. Uk nè! no wezzeem laiskeem grahamatas bija tohti dahrga lecta, un tiffkai rets itt baggatais kahdu spehje nopirktees. Nu tiffkai 400 gaddi irr, kamehr weffela bibbele maksaja 80 selta gabbalus un wehl wairak, kad zif ko jauki bija istaifita. Jums buhs par brihnuru, kâ tas nahzis? Tas bija tapehz, kad ne sunnaja wehl grahamatas drikkehrt, bet wiffas pa weenu wahrdu ween bija janorafita. Nu pee kohschi norakstamas bibbeles, zilwekam 5 gaddus bija deenu no deenas jasehsch klahtu, lihds tahdu darbu padarrija. Kur tad warreja dauds rastees, kas tif ilgi isturreja, lihds faruus pelaus panahze? Un kur warreja kahds mas zilweks paspeht, tahdu leelu darbu aismakscht? Tapehz labbi, kad preekesch kahdu baggatu basnizu spehje bibbeli nopirkt, lai paschi mahzitaji to dabbutu islassiht, un draudsei isteift. Tapehz arri newa brihnuns, ka muhsu tizzibas isskaidrotais, Martinsch Lutters, jaw labbi pa audsis jauneklis bija, kad pirmaf dabbuja bibbeli redseht.

Woi nu newa ihstais zilweku labdarritais bijis, kas pirmais isdohmajis grahamatas drikkehrt, un lehtas pahrdoh? Un tomehr, bija neewai zilweki, kas scho labbu padohmu atradde. Klau-fatees kâ tas notikke.

Nu jaw wairak kâ 400 gaddi, tad bija isdohmajuschi, wiffadas masas bildu sihmes eegreest eeksch zeeteem dehlischeem ar pehrwehm apfimehrecht, un tad usspeest papibri wirfû, kas miflis darrihts. Miflais papibrs pehrwes labbaki peenem kâ zeetais kohs; tadeht tee raibumi kas tur wirfû, papibrim peelihp, un tas tad tahdu

bildi rahda, kahda tam dehlitim eegreesta bijusi. Prohti tiffkai: kas us dehli pa labbu rohku redsams, tas us papibri pa kreisu rohku nahf wirfû, tadeht ka dehli ar papibru kohpâ bij falikti. Jubs to warrat paschi atrast, kad farwas pagasta teefas seegeli apskattat, kas us teefas galbu stahw. Pascham seegelim szepteris pa labbu, lohde pa kreisu rohku irr eegreesti, un appaschâ rakis pahrgreests. Bohstabi no labbas rohkas sahkoht, us kreisu rohku eihoht, weens pee ohtra irr listi, ka gruhti tohs pasiht un farwest kohpâ. Bet kad seegelis irr usspeests us lakku, tad lakkâ itt ohtradi rahda. Nu szepteris kreisâ, un lohde labbâ rohka nahf redsami, un bohstabi pa fahrtam irr. Tad nu wiffi bohstabi, kas appasch tahdahm bildehm lassami, bija pahrgreeschami, un no labbas rohkas sahkoht un us kreisu eihoht, zits pehz zitta jaeeegreesch dehlitim. Tas nu gan gruhti! Tomehr nu riktigi 401 gads, tas irr 1436tâ gaddâ pehz muhsu Kunga Jesus peedsunschanas, tad Mainz pilsatâ, Wahzemmê, weens birgeris, wahrda Jannis Guttenberg, eedohmajahs, ka tatschu ahtraki warreschoht ar grahamatu taifischanu gallâ tapt, kad wiffu grahamatu, lappu no lappas, kâ pahgreiffi buhtu weenreis eegreests eeksch dehlischeem. Tad warreschoht katru reisi, kad tohs eegreestus dsillumus ar tinti peclaidihs, baltu papibra lappu usspeest, un us to raktus dabbuht tahdu weenu kahdu ohtru, kamehr tiffkai dehlischi isturrechoht. Usnehme wihrs jaumu darbu itt firdigi, bet nahze weenam pascham gruhti! Pehz wairak eegudrojahs, ka bohstabu sihmes newa dauds, bet katra dauds reis jaeeegreesch preekesch weenu paschu grahamatas lappu, un ka nasis tif weegli ne brauz kâ spalwa, bet drihs leeki eeffreen, un tad wiffahm grahamatahm pee ta pascha bohstaba paleef

maina, ja ne griibb dehliti atstahnt un no jauna sahnt eegreeschanas darbu. Mehginadams tad to usgahje, kad kahdu dehliti, kur bohkstabi eegreesti, taisnods kquantigods gabbalods fasahgehs, katru bohkstabu us weenu gabbalu paturredams, tad buhschoht dauds a un b un zittu bohkstabu sihmes, un tahs nu bohkstabeeredams, warreschoht us wahrdeem salikt kohpa eefsch kahda stipra rahma, un fasppeest, ka ne kustahs, un tad buhschoht tikpatt labbi preefsch papihra usspeeschanas, ka buhtu no weena gabala bijuschi. Un kad deesgan lappas buhs usspeedis, tad warreschoht bohkstabu sihmes isnemt un preefsch zittu grahmatu paglabbaht. 1442tra gadda Jannis Guttentberg to eedohmajahs, un labbu atradde. Zo sihmes, weenu reisi greeftas, geldeja wissadeem wahrdeem un labbai teesai grahmatu. Bet tatschu wehl ne wissai labbi rahdijahs. Kohks drihs nodille, tinte to faehde, un ar to weenadu slappinaschanu pahrgreesahs un eesprahge. Usnehme raubsiht, woi fwinna gabbalini ne geldeschohht. Bohkstabu eegreeschana gau bij weegla, bet fwins lahji ne isturreja, kad papihru usspeede. Tad nehme alwu — tas bija tas labbakais! Bet ar tahm daschadahm isprohweschannahm nauda bija isgahjufi, peetruhke ko pirkt alwa, peetruhke arri maifes. Par laimi gaddijahs baggats sudraba kalleis pilsfata, gudrs wihrs, Jannis Faust wahrda. Tam sawas behdas fuhdseja, un isdohmatas leetas rahdija, un schis mannijahs, ka buhschoht labbas, peenehime Janni Guttentbergu, famettahs ar scho kohpa pee schi jauna skunstes darba dsihwoht, un dewe naudas papilnam. Tas notikke 1449ta gadda. Ta kohpa strahdajuschi 4 gaddus, wimni peenehime kahdu muhki, leelu mannitaju pee wissadeem smalkeem rohkas darbeem, par paligu, kas bija wahrda Pehteris Schoffer. Schis gudrs wihrs nu ihsti tohs wajjadfigus weeglumus pee grahmatu driffeschanas isdohmaja. Prohti winsch atradde, ka par grubti bija katru bohkstaba sihmi ihpafchi ar rohku eegreest eefsch alwas, un ka arri papihrs ne ikreises ta labbi peenehime tinti jeb melnumu, kas tai dsilli eegreesta bohkstabu

sihine bija eefschâ. Usnehmahs bohkstabu sihmes ar leeschanu leet. Wissadeem kallejeem torei jaw feim bija sinams, tahdas pohrnes taifihnt, kas mihkstas buhdamas, sihmes peenem ko eespeesch, un pehz ta sakalst, ka drohschi warr kausumu eeleet. Ta nu sahje darriht ar bohkstabu sihmehm; isgreesse weenu tehwinu katrai ka wajjaga, eespeede to mihksta pohrine, un pehz warreja leet pulku bohkstabu sihmes eefsch tahs. Bet pee ta wehl ohtru eemannischanu turreja. Ne isgreesse wairs bohkstabu sihmes dsittumâ, bet isgreesse ahwu wissapfahrt sihmehm, ta ka sihmes palikke augstas ka mescha ahmarim irraid. Nu ne wajjadseja wairs papihru tik dikti usspeest, nefs arri tik pulka melnuma tehreht, bet deesgan jaw bija, kad tikkai wissu apsinchreja, un lehninam usspeede. Pee tam Jannis Guttentberg pats wehl isdohmaja ihpafchu speedeju, kas papihru wisszaur weenadi peespeesch, un usgahje tahdu melnumu, kas ne schkihnt un ne nobalk, bet paleef lihds jaw papihris fashkithdis. Keenruhfa tohp ar stipru pernizu famaisita, tas irr tas driffes melnumâ.

Ta tappe isdohmata grahmatu driffeschana, un no laiku laikeem zitti wehl ko peedohmaja flahntu, lai weeglaki un ahtraki ar to eetu. Taggad labbi mahzihts zilweks warr preefsch wesselu bohgu, tas irr preefsch diwi tahdahm awisehm kahdas schihs irr, bohkstabu sihmes salikt us weenu deenu, un ohtrais strahdneeks atkal us deenu 1000 bohgus gattawus nodriffetus atdoht. Ur rakstischanu zilweks ja dauds, 6 bohgus spehj aprakstihnt par deenu, un rakstitas grahmatas nekad newa wecnadi rakstitas lihds gal lam, bet driffetas tahda weena, tahda ohtra. Un turflahnt wehl drohschi ohtru kahrt tik dauds wahrdi irr wirsu us driffes bohga, ka warr uswiltt ar rakstischanu. Preefsch norakstischanu ftrihwerim jadohd 20 sudraba kapeikus par katru bohgu, un bes tam wehl papihrs, bet driffes bohgs, ja dauds, maksa 5 sudr. kap. ar wissu. Ra lehtas palikkuschas grahmatas zaur driffeschamu! Zaur to ihsti ta gudriba, kas no raksteem jamahjahs, irr pee-eijama palikkusi

wisseem zilwekeem, un Deewa swehtais wahrds irr sinnamis tappis, kà ne muhscham papreek-schu ne dohmaja.

Bet juhs gan dohmaseet, ka wissi laudis tohs gudrus wihrus, kas driffeschanu isdoh-maja, buhs zeenijuschi, un pahr scho labbu lectu preezajuschees. Neka! grahmatu sstihwe-reem pelni pasudde, un tee palikke lohli dufinigi us scheem wihreem, neewaja un aprunnaja tohs kà tikkai mahjeja. Wisswairak tee muhki sa-wòs klosteròs bija dauds naudas krahuschi ar bibbeles norakstischanu. Tad itt kà abra-prahà palikke, wisswairak kad Jamis Faust us Spranzoschu wirpilsfatu Paris aisbrauze, sawas driffetas bibbeles pahrdohdams par lehtu naudu. Effoht un effoht schim tas wels, tà teize, un driffetas grahmatas par wella grah-matahm sauze, kas laudis peewitt. Kad nu par nelaimi fahdus gaddus pehzaki Faustam gaddijahs mehra laikus peeredseht, us Paris wilsfatu nobraufuscham, un ar mehri nomirt, tad pasakka bija gattawa, ka wels patz scho effoht nograhbis, un teescham noweddis us dsih-wu elli. Meh's nu gan par tahdu neprahtibu pasmeijamees, bet tahda leeta gan irr, kad tahdus zilwekus tik ahtri eenaidà nemn, kas fahdu labbu lectu par jaunu isdohmajuschi. Ir daschà nowaddà tas no pasaules ahra tohp isfobdihts, kas wisseem tas laddarritais buhtu zeenijams. Muhki sstihweri ar sawu grehka wallodu fenn jaw irr kauna palikkuschi un pasudduschees, bet Gurtenberga, Fausta un Schöffera wahrdi palikkuschi gobdà. Zap-hz: ja kas dsihwibu gribb mihleht un labbas deenas redseht, tas lai sawu mehli fluffina no launa, un sawas luhpas, ka tahs wiltibu ne runna. I. Peht. gr. 3. nod. 10. pant. F. N.

Teefas fluddinaschanas.

Us pawehleschanu tahs Keiseriffas Majesteetes, ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsts ic. ic. ic., tohp no Talsenes aprinka teefas, — kad tas appalsch Kabilles dsihwodams zitfahrige Elehtas Dohbes froh-geris Johann Liedemann scho teesu luhdsis, to mantu isdalliht, kas tam no sawas pehrnà gaddà nomirru-

schas laulatas seewas Elisabeth, dsimmuschas Fried- richsohn, atstahata, ar furru winsch bes behrneem laulibà dsihwojis, un tohs mantinekus usazinaht, — pehz Kursemmes semneeku liffumu S. 539. wissi tee, kam fahdas taisnas prassischanas, mantoschana, jeb fahda dalliba buhtu pee tahs, peeminmetam Johann Liedemannim no sawas nelaikes seewas Elisabeth, dsimmuschas Friedrichsohn, atstahatas mantas, zaur scho usazinati, pee saudeschanas sawas teefas diru mehneschu siarpà, un wiffwehlat lihds 15tu Nowem- ber f. g., kas par to weenigu un isflehgschanas ter- minu nolikts, woi paschi, woi zaur weetnekeem, fur tahdi peenemmami, jeb zaur wehrmindereem schai tee- fas nammà atnahkt, sawas prassischanas usdoht, un tad sagaidiht, ko teefa pehz liffumeem spredibz; ar to pamahzischanu, ka tee, kas peeminnetà deenà ne peeteiktees, wairis ne tiks klausiti un saudehs sawu teesu. To buhs wehrà nent!

Talsenes aprinka teefa, 13ta September 1837. 3
(S. W.) Affeere's Gustav Landeberg.
(Nr. 1182.) Sekretchrs W. Uttelmayer.

Us pawehleschanu tahs Keiseriffas Majesteetes, ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsts ic. ic. ic., tohp no Palangas pagasta teefas wissi tee, kam fahdas taisnas prassischanas pee ta Palangas saimneeka Fran- ziskus Raghfus buhtu, usazinati, pee saudeschanas sawas teefas lihds 15tu Oktober 1837 pee schihs teefas peeteiktees, talabb ka ta peeminmeta saimneeka manta muishas un magasihnes parradu labbad uhtrupè tiks pahrdohata.

Palangas pagasta teefa, 15ta September 1837. 3
(Z. S.) ††† Nicolaus Rischke, pagasta wezzakais.
(Nr. 133.) E. Edlon, pagasta teefas sstihweris.

Us pawehleschanu tahs Keiseriffas Majesteetes, ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsts ic. ic. ic., tohp no Dundangas pagasta teefas wissi tee, kam fahdas taisnas prassischanas pee ta Felgawà nomir- ruscha Andreij Feldmannà un pee teem noslihkuschem ispirkteem rekrufschem Didrika Baumanna un Prizza Ansenau buhtu, usazinati, pee saudeschanas sawas teefas lihds 9tu Oktober f. g. pee Dundangas pagasta teefas peeteiktees.

Dundangas pagasta teefa, 4ta September 1837. 2
(Z. S.) ††† An's Eichmann, pagasta wezzakais.
(Nr. 168.) L. A. Stavenhagen, pagasta teefas sstih- weris.

Rundales pagasta teefa zaur scho sinnamu darra, ka tas Rundales kalps Jahnis, no Klibjahnu Zurra mah- jahm, tai nakti no 5ta us 6tu September f. g. us

Schaimes jeb Elleijes zetta, ne zik tablu no Mahlu Krohga, 6 gaddu wezzu ehrfeli atraddis, ar behrahm schkimmela spalwahn un ar melneem farreem un asti. Kam schis ehrfeli peederretu, teef usazinahts, schein peeteiktees, un scho ehrfeli prett barroschanas atlihdfinaschanu prettim nemt, un ar taisnahm parahdischanas simehm peerahdiht, ka tas ehrfeli winnam peederr.

Rundales pagasta teefa, 10ta September 1837. 1

(T. C.) ††† Epigge Peter, pagasta wezzakais. (Nr. 133.) Heydtmann, pagasta teefas farihweris.

* * *

Krohna Nendesmuischas melbera Seeberg mahjas 3 sirgi peeklibuschsi, prohti: 1) duhkaina kchwe, 4 gaddus wezza; 2) gaischi behrs sirgs, kreisa pakkal-kahja pahri pahr naggu druszin balta, pahri pahr 12 gadd. wezs; 3) puffsirgs, kreisa pakkal-kahja pahri pahr naggu druszin balta, ar baltu srispu peeru un pahr deggunu, arri pahri pahr 12 gadd. wezs. Kam schee sirgi peederretu, to usazina, 6 neddelu starpa prett barroschanas atlihdfinaschanu tohs sirgus pretti nemt, zittadi schohs pee Krohna Nendes pagasta teefas uhtrupu pahrdohs.

Kr. Nendes pagasta teefa, 6ta September 1837. 1

††† Auster Abing, pagasta wezzakais. (Nr. 156.) W. Freudenorff, pagasta teefas farihweris.

* * *

Us Jaunjelgawas pilsteefas pawehleschanu teef tas usazinahts, kam ta laiwa peederretu, kas April mehnesi f. g. pee Menkumuischas Daugawa nokerta un apturreta, wissuwehla libds 9tu Oktober f. g. ar taisnahm parahdischanahm ka schi laiwa winnam peederr, schein peeteiktees, un sawu laiwu prett glabbaschanas atlihdfinaschanu pretti nemt, zittadi scho pagasta lahdei par labbu uhtrupu pahrdohs.

Menkumuischas pagasta teefa, tai 11ta September 1837. 2

††† Jahn Drakan, pagasta wezzakais. (Nr. 32.) C. Schilling, pagasta teefas farihweris.

* * *

No Krohna Dhsolamuischas pagasta teefas tohp sinnamu darrihts, ka 16ta Oktober f. g. ta atlikkusi manta ta nomirruscha Luffumes wirspilskunga muischas fainneeka, Graudu Zanna, uhtrupu tiks pahre-

dehta; talabb teef wissi tee, kam patiktu ko pirkt, usazinati, peeminnetâ deenâ preeksch puffedeenas Grauda mahjas atnahkt. Krohna Dhsolamuischas pagasta teefa, 22tra September 1837. 3

††† Martin Danken, peefschdetais. (Nr. 267.) Grosset, pagasta teefas farihweris.

* * *

No Krohna Dhsolamuischas pagasta teefas tohp wissi tee, kam kahdas taisnas parradu prassischanas pee ta nomirruscha Luffumes wirspilskunga muischas fainneeka Graudu Zanna buhtu, usazinati, dirvu mehneschu starpa, prohti libds 22tru November f. g. ar sawahm prassischannahm pee schahs teefas peeteiktees, ar scho pamahzischanu, ka tee, kas noliktâ laika ne peeteiktees, wehla wairs ne tiks klausiti, un saudehs sawu teefu. Krohna Dhsolamuischas pagasta teefa, 22tra September 1837. 3

††† Martin Danken, peefschdetais. (No. 268.) Grosset, pagasta teefas farihweris.

Zittas fluddinaschanas.

Peekdeen izeijoht, fesseen nahsoht, nakti tai 10ta September schein pilfata kahdam lungam 11 sudr. chdanas karotes, 2 leelas sudr. karotes, weena ar ko suppi un ohtra ar ko wahritas leetas preekscha leef, nosagtas. Schim sudraba leetahm bij tee bohstabi T. v. S. ewilkti. Tas saglis arri 3 masus sudr. kaltus puttu pihpus libds nehmis, weenam bij wahks nokalts ar zeppuri, ka to schandaru saldati warka. Kas pee Jelg. Latw. rihta-mahzitaja pahr schim sagtahm leetahm skaidru sinnu dohd, tam sohla 6 sudr. rublus pateizibas naudas. I

* * *

Taltes pilfatinâ irr nams Nr. 20., preeksch 15 gaddeem buhwehts, wehl itt wessels, ar labbahm eetaischanahm, kas zitteem nammeem truhst, ar 7 silteem kambareem, ar leelu sehtas widdu un jaunu ehrbergi, kur klehts, wahguhstis un stallis preeksch 2 gohwim un 4 sirgeem. Schis nams labba wecta pee sirgus, un geld tiklabb pamillei, ka arri kohpmanna = jeb trakteera = buhschanai. Dirzejus luhdfahs, preeksch jauncem seemas-swehtteem pascha namma peefazzitees — scho pirkshanu notaisht. I

* * *

W r i h w d r i k k e h t.

No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanas puffed: Hofraht von Braunschweig, graham. pahrluhkotais.